

Deo ut universalis causa quoad materiale, et ad hoc ipsum non invocatur per juramentum, sed potius illud supponitur.

12. Tertia ergo ratio sit, quia jurans aliquid quod est peccatum mortale, non obstante juramento, tenetur non facere id quod jurat, et ita perinde est ac si falsum jurasset. Qua ratione utitur etiam Soto, et sequitur Covar. Et ad replicam de peccato veniali, respondet Soto, paulo inferius, juramentum de peccato veniali posse impleri sine peccato mortali, et ideo non cum tanto rigore includi falsitatem in illo juramento, sicut in alio de peccato mortali. Quæ ratio probabilis mihi videtur, potestque explicari ex doctrina D. Thomæ, q. 98, art. 4, quia hic defectus justitiae includit aliquo modo indirecto defectum veritatis, quatenus secundum rectam rationem necesse est non facere verum quod sic juratum est. Ergo, quanto est major necessitas hujus falsitatis, tanto major est deordinatio juramenti; ergo si illa necessitas est sub peccato mortali, sic jurare a principio est peccatum mortale ad perjurium spectans. Quarta ratio esse potest, quia est irreverentia Dei, velle firmare Dei auctoritate propositum in malo; ergo quo gravius est illud malum, eo gravior est illa irreverentia; ergo si malum illud sit peccatum mortale, etiam irreverentia est adeo gravis, ut ad peccatum mortale sufficiat. Atque haec rationes videntur sufficere pro materia morali, cui communis sensus Doctorum, imo etiam Patrum faveat, ut videre licet 2. 2, q. 4, per totum. Unde non est de hac ultima assertione dubitandum, etiamsi oporteret præcedentem quoad posteriorem partem in dubium revocare; sed necessarium non est, quia differentia data est sufficiens.

13. Ex his sequitur discriben inter eum qui jurat facere peccatum mortale cum intentione implendi, vel sine illa; nam ille prior duo peccata committit: unum est, quod facere proponit, aliud iniquum juramentum; posterior autem unum tantum perjurii per se committit. Hoc secundum per se patet. Circa primum autem videtur aliter loqui Cajetanus, q. 98, art. 3; dicit enim per tale juramentum non tam constitui novam speciem peccati, quam aggravari præexistentem in proposito peccandi mortaliter, *quia illud juramentum (inquit) non est perjurium*. Sed neque assertio, nec ratio placet. Nam certum existimo, jurando homicidium, addi peccato homicidii circumstantiam mutantem speciem, et ita esse distinctum peccatum, saltem quoad malitiam.

Ino simpliciter ita esse vocandum, cum juramentum sit actus distinctus a proposito occidendi hominem, etiamsi illud supponat. Vocare autem peccatum illud sie jurandi, perjurium, vel irreligiositatem, parum refert; satis enim est esse irreligiositatem. Interdum vero in jure perjurium vocatur, ut in c. *Unusquisque*, et c. *Inter cetera*, 22, q. 4, et c. *Sicut nostris*, de Jurejurando; sèpius autem vocantur incauta et temeraria juramenta, ut ex eisdem locis constat.

14. *Explicatur dubium.* — Quæri autem potest an gravius peccat'sic jurans cum proposito exequendi peccatum quod jurat, vel sine illo. In qua triplex comparatio potest fieri: una est inter peccata illa, ut contra religionem sunt præcise, et quoad intensivam gravitatem (ut sic dicam) in ratione perjurii, et temerarii juramenti. Et hoc modo dicunt aliqui gravius peccare eum, qui jurat cum proposito mortali peccandi, propter rationem supra factam, quod est quædam comminatio contra Deum, vel invocatio ejus ad cooperandum peccato mortali, quod pertinere videtur ad speciem blasphemie. Sed hoc existimo falsum, quia fundamentum vanum est, quia nec jura, nec Doctores dicunt, malitiam illius juramenti iniqui pertinere ad blasphemiam, sed ad defecituosum et injustum juramentum. Unde sub hac comparatione gravius peccatum esse censio sine intentione jurare, quia est formalissimum perjurium, et magis directe repugnans Deo in se, quia opponitur divinae veritati, et consequenter etiam bonitati, aliud vero peccatum solum opponitur reverentiæ debitæ Deo, et ita sentit Cajetanus, d. q. 98, art. 3, et si attente legatur, Glossa, in c. *Florentinum*, d. 83, verb. *Confirmavit*. Altera comparatio fieri potest inter malitiam perjurii unius peccati, et specificam malitiam alterius, ut homicidii, vel similis. Et pro hac comparatione consuenda sunt dicta supra c. 3, nihil enim addere necesse est.

15. Tertia comparatio est inter utrumque peccatum absolute, secundum totam malitiam, quam singula includunt, in qua comparatione certum est primo, extensive majus peccatum esse jurare cum proposito peccandi mortaliter, occidendo hominem, verbi gratia, quia in hoc peccato sunt duæ malitiae, una homicidii, et altera iniqui juramenti; in altero vero peccato est una malitia perjurii, ut ex dictis patet. Secundo, est mihi certum, unicam illam malitiam perjurii regulariter esse graviorem aliis sigillatim sumptis; nam est gravior quam

malitia inusti juramenti, ut ostensum est, et men sit, Deo injuriosum, et hominibus valde ordinarie excedit alias. Dico autem ordinarie, quia interdum posset hec esse gravior, ut si esset de neganda fide, aut similis, ut dixi in c. 3. Tertio incertum est an una malitia perjurii sit semper minus malum, quam aliae collective sumptæ: sèpe enim fortasse ita est, interdum tamen poterit excedere, quod soli Deo notum esse potest, ut existimo.

16. Alia denique comparatio fieri posset inter observationem vel transgressionem talis iniqui juramenti, quæ illarum detestabilius sit. In quo jura interdum dicunt, minus malum esse tale juramentum frangere quam servare, et ideo servandum non esse, quia ex duobus malis minus est eligendum. Ut patet ex c. *Juravit*, c. *Si aliquid*, c. *Non solum*, 22, q. 4, c. *Duo mala*, c. *Nervi*; quibus locis illa transgressio talis juramenti perjurium interdum vocatur. Verumtamen certum est in non observando tali juramento nullum malum culpe committi, imo necessario observandum non esse ad vitandam culpam, ut ex tota illa q. 4, 22 caus., constat, et ex dictis, quia ex tali juramento nulla nascitur obligatio. Unde non solum est minus malum (proprie loquendo) illud non servare, quam servare, sed etiam ab illo distat tanquam bonum a malo. Patres autem attendentes ad reverentiam juramenti materiale, illam transgressionem juramenti inique præstiti, quoddam malum reputant, quia ex malo juramento ortum, et quia perse indecens est. Et similiter vocant perjurium quasi materiale, quia in effectu non fit quod juratum est. Et consequenter fit falsum quod juratum est, et hoc est quoddam malum secundum suam rationem formalem spectatum, licet in tali actu jam excusat a culpa; et in hoc sensu aiunt eligi minus malum. Denique posset e contrario conferri actus peccati mortalis factus ex tali juramento, ut in juramento Herodis, cum eodem actu facto absque juramento. De quo bene dicit Soto, si fiat sine respectu ad juramentum, nec minui, nec augeri, quia circumstantia juramenti per accidens se habet. Si vero fiat virtute juramenti, multum aggravari; quod juxta dicta de peccato veniali cum proportione accipendum est.

CAPUT XX.

1. *Jurans ficti ab Aegyptiis capite damnabatur.* — Cum perjurium gravissimum cri-

men sit, Deo injuriosum, et hominibus valde perniciosum, constat gravissimam mereri poenam, tam apud Deum quam apud homines. Deus enim ita vendicat hoc delictum, ut dicat Malach. 5: *Hec est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ*; et infra: *Et omnis jurans ex hoc similiter judicabitur*; et infra: *Et veniet ad domum jurantis in nomine meo mendaciter, et commorabitur in medio domus ejus, et consumet eam, et ligna ejus, et lapides ejus*, utique in membrum perpetuam punitionis gravissimi delicti, et quasi criminis læsæ majestatis, ut expendit Chrysost., Hom. 15, 19 et 27 ad Popul. Ab hominibus autem semper et in omnibus regnis judicatum est hoc delictum gravissima poena dignum. Perjurii enim ab Aegyptiis capite multabantur, ut qui et pietatem in Deum violarent, et fidem inter homines tollerent; ut refert Diodor. Siculus, libro secundo, cap. 3; et Alexand. ab Alexan., cum Alciat. ibi, lib. 6 Geniali, c. 10; et alia refert Azor, lib. 11, c. 12, q. 7; Covar. etiam supra, 1 p., § 7, n. 2, dicit, hoc delictum utroque jure, civili et canonico, puniri. Sed de civili res est controversa, quia in l. 2, Cod. de Reb. credit, dicitur: *Jurisjuringandi contempta religio satis Deum habet ultorem*. Aliae vero leges civiles perjuros puniunt, ut ibi Glossa refert, quæ ita illa jura conciliat, ut leges non puniant perjuria, quæ ad solum Deum pertinent, id est, quibus pacta et fœdera humana non violantur, nec contra proximum fiunt; quæ vero talia sunt maxime puniant. Vel posset etiam prior lex indefinite intelligi, scilicet, leges non omnia perjuria punire, non tamen quod nulla puniant; indicat Greg. Lop., Glos. 2, leg. 26, tit. 11, par. 3, ubi lex illa dicit, perjurium commissum a parte, in juramento sibi a judice vel alia parte delato, solum Deum habere ultorem, perjurium vero testis per leges puniri. Sed haec nobis de jure civili sufficient.

2. Quod ad jus canonicum attinet, ea breviter trademus, quæ ad forum conscientiæ spectant, vel illud attingere possunt; reliqua insinuabimus, et propriis Doctoribus omittemus. Distinguamus ergo more solito duplices poenas, scilicet, vel ipso jure impositas, vel imponendas. Et quoad priores, statuo imprimis nullam censuram esse ipso jure latam propter hoc crimen, sive a laicis, sive a clericis committatur. Hoc constat, quia nullum invenitur tale jus, ut facile constabit discurrenti per omnes censuras jure impositas, quas in tom. 5 prosecuti sumus. Secundo, est certum,

per hoc crimen non incurri ipso facto et immediate irregularitatem; dico *ipso facto*, quia mediante infamia habet dubitationem, de qua statim. Sic ergo positam assertionem tradidi in 5 tom., disp. 63, sect. 4, n. 9, quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus in jure expressis: hic autem in jure expressus non invenitur.

3. Tertio, dicendum est de poena inhabilitatis ad beneficia obtinenda, an ipso facto ita incurritur, ut collatio beneficii facta perjurio eo ipso nulla sit. Duæ enim sunt opiniones: una, affirmans collationem illam esse nullam, quam ex *Innocentio*, *Panormitano*, *Decio*, et aliis referunt et sequuntur *Rebuff.*, *de Pacific.* possessor., a n. 218; et *Selva*, *de Benef.*, p. 3, q. 2, a n. 45; *Covar.*, dicta p. 1, § 7, n. 3, licet ipse non omnino assentiatur. Solet autem hæc sententia probari ex c. *Querelam*, *de Jurejuran.*, ibi: *Quoniam non merentur Ecclesiæ regere, qui sunt criminis perjurii irretiti.* Sed ex hoc textu nihil meo judicio probatur, nam ex illis verbis ad summum habetur perjurium esse dignum simili privatione, non vero quod illa sit ipso facto imposta; unde in fine concluditur: *Ipsum a præscripta Ecclesia removentes, etc.*, quæ verba factum hominis indicant. Alia etiam afferuntur *jura*, quæ omitto, quia non plus probant. Secunda ergo sententia est, hanc poenam non incurri ipso jure, sed imponendam esse, probato delicto; et hanc videtur defendere *Felin.*, in c. *Ex parte*, 1, *de Rescr.*, et in d. c. *Querelam*, *de Jurejuran.*, ubi eamdem tenet *Card.*, et in re non dissentit *Covar.*, licet omnes confuse satis hoc tractent, et fortasse contraria non doceant.

4. *Perjurus non est inhabilis ipso facto ad beneficium.*—Dico ergo primo, seclusa infamia, talem inhabilitatem non incurri ante sententiam. Hoc fatentur *Covar.*, *Rebuff.* et *Selva*. Et probatur, quia nullus est canon, in quo talis poena pro tali crimine ipso jure imponatur; nunquam autem poena aliqua incurritur ipso facto, nisi sit in jure expressum, ut est regula receptissima, et in materia de censoris et de Legibus probata, et traditur ac probatur ab eisdem auctoribus in citatis locis. Atque hinc infertur, per solam sententiam declaratoriam criminis non incurri hanc inhabilitatem, per modum poenæ specialiter impositæ illo modo per legem canonicam huic criminis. Probatur, quia nulla est lex, quæ hanc peculiarem poenam imponat pro perjurio, et præsertim cum illo addito *ipso facto*,

vel *ipso jure*, vel alio æquivalente; nullum enim canonum hujusmodi afferunt dicti auctores, et neque ego hactenus inveni.

5. Nihilominus addo, quatenus per talem sententiam inducitur infamia juridica, eatenus consequi ex illa inhabilitatem prædictam, quatenus illa infamia facit hominem irregulari, et collatio facta irregulari est nulla. Ita interpretatur communem sententiam *Covar.*, et tandem dicunt idem *Rebuff.* et *Selva*, et eamdem limitationem adhibet *Jul. Clar.*, l. 5, § *Perjurium*, n. 3; et *Bernardus Diaz*, in *Pract.*, c. 92, in fine. Et idem aperte sentit *Panorm.*, in dicto c. *Querelam*, quem sequuntur *Angel.*, versic. *Perjurium*, n. 12; et *Sylvest.*, q. 6. Unde solum probant suam sententiam ex regula juris 87, in 6: *Infamibus portæ non pateant dignitatum.* Tota ergo hæc poena et ejus declaratio pendet ex infamia, de qua statim, et ibi exponemus alias limitaciones, quæ a dictis auctoribus adduntur.

6. *Propter perjurium non incurri ipso facto privationem beneficiorum acquisitorum.*—Ex quo infero, propter perjurium, non incurri ipso facto privationem beneficiorum jam acquisitorum ante sententiam condemnatoriam. Contrarium hujus assertionis defendit late *Rebuff.*, a n. 223. Sed nihil adducit quo illud ostendat, quia talis poena admittenda non est, nisi in jure sit expressa, quod hic dici non potest; neque ab ipso tale jus, etiam apparens, allegatur, sed solum afferat conjecturas et similitudines parvi momenti. Et ita conclusio posita communis est, ut patet ex *Covar.*, *Jul. Clar.* et *Selva*, locis citatis, et aliis antiquioribus, quos ipsi citant. Sequiturque a fortiori ex præcedenti assertione, nam difficilius privatur quis acquisitis beneficiis, quam impediatur de novo acquirere; sed perjurium non facit acquisitionem nullam; ergo multo minus privat beneficio acquisito. An vero hæc poena privationis beneficiorum imponi debeat propter hoc delictum, dicemus statim.

7. *Quomodo infamia per perjurium incurritur.*—Quarto ergo superest videndum, an et quomodo infamia per hoc delictum incurritur. Omnes enim fere auctores docent incurri, ut videre licet in allegatis in puncto præcedenti, et in *Sancto Thoma*, dicta q. 98, art. 3, ad 3, et ibi *Soto*, et aliis, et *Summistis*, verb. *Perjurium*; *Sylvest.*, q. 6; *Angel.*, n. 6; *Panormitanus*, in c. *Testimonium*, *de Testibus*, et in c. *Querelam*, *de Jurejuran.*, et ibi etiam *Felin.* et aliis. Probatur, quia in jure canonico perjurii inter infames numerantur, c. *Si quis*

convictus, 22, q. 5; dicitur de perjuris, secundum legem *infamia notabuntur*, c. *Constitutimus*, 3, q. 5, in c. *Infames*, 6, q. 4, ubi etiam dicitur, *omnes illos esse infames*, utique canonice, *quos sæculi leges infames pronunciant*; at perjurium per civiles leges notatur infamia, leg. *Si quis major*, C. de *Transact.*; ergo, Hæc vero assertio ab omnibus intelligitur de perjurio proprio, cui deest veritas cum transgressione juramenti. Nam quantumvis sit alias peccaminorum ex defectu justitiae seu honestatis, ut si sit promissorium de re mala, licet postea non servetur, non incurritur hæc infamia, quia non deest veritas, de quo videri potest late *Panormitanus* supra citatus. Item supponitur debere esse perjurium cum peccato mortali, nam quacumque ratione excusat, vel per inadvertitiam, vel per difficultatem, in implendo promisso excusat, de quo vide *Jul. Clar.*, lib. 5, § *Perjurium*, n. 9 et 10; et bene *Felinus*, cap. 1, *de Jurejuran.*, n. 29, in fine. Duo vero circa hanc poenam declaranda sunt: unum est, an pro omni perjurio, vel pro quo incurritur infamia; secundum est quando vel quomodo incurritur. Et ex his constabit qualis sit ipsa infamia, et quos effectus habeat.

8. Circa primum, *Hostiens.*, in *Summa*, tit. de *Testibus*, § *Quis possit esse testis*, verb. *Excipitur*, tenet infamiam incurri propter quodecumque perjurium scienter et prudenter commisum, sive sit assertorium, sive sponte contra promissionem juratam. Nec etiam videtur distinguere inter juramentum in judicio, vel extra, publicum, vel privatum, pernicisum, vel non perniciosum homini, et citat *Goffred.*, in *Summa*; quem etiam cum *Joan. Andr.* pro eadem sententia refert *Turrecrem.* Probat primo, quia omne perjurium est peccatum mortale; ergo inducit infamiam canoniam, juxta c. *Illi qui*, 6, q. 1. Secundo, perjurium omne inter criminis computatur, c. *ult.*, de *Temp. ord.*, c. *Querelam*, *de Jurejuran.*; sed omnia talia criminis inducunt infamiam, ut ex eod. c. colligitur; ergo. Tertio addi potest, quod in dicto c. *Infames*, et c. *Constitutimus*, absolute perjuri dicuntur infames; et ubi jus non distinguit, neque nos distinguere debemus.

9. Alii nihilominus distinctione utuntur, de juramento assertorio et promissorio. De promissorio autem subdistinguunt, quia vel est absolute factum Deo, et sic per violationem ejus non incurritur infamia, etiam secundum leges civiles, juxta l. 2 supra citatam, C. de *Reb. credit.*; vel est factum homini, et vio-

lato ejus est homini injuriosa et damnosa, et propter tale perjurium imponitur infamia, juxta legem *Si quis major*, C. de *Transact.* De assertorio autem aliqui absolute negant per illud infamiam incurri, quia hoc videntur simpliciter negare leges civiles, in lege *Lucius Titius*, ff. de *His qui not. infam.*, ubi sermo est etiam de testimonio lato in judicio. Alii vero in juramento assertorio distinguendum putant, quia si juramentum sit judiciale, testificando per illud incurritur infamia, juxta cap. ult., de *Temp. ord.* Et non videtur refragari d. 1. *Lucius*, imo idem probare, tum quia ibi non dicitur testem falsum non esse infamem, sed testimonium in judicio reprobatum non reddere testem infamem tanquam falsum; quod intelligi posset, quia possunt esse multæ aliae rationes reprobandi testimonium preter falsitatem, quia posset esse falsitas materialis tantum, seu sine dolo; tum maxime, quia ibi (cum dicitur illos testes, quorum testimonium reprobatur, non manere infames) non redditur ratio, quia illud delictum non est dignum infamia, sed quia sententia pro alio lata alium non gravat; in qua ratione potius supponitur delictum illud infamiam fuisse allatum testi, si ipse directe fuisse de falso testimonio damnatus. At vero de juramentis privatis et extrajudicialibus negant isti auctores generare infamiam, quia nullibi est satis expressum; et ita sentit *Soto*, d. lib. 8, q. 1, art. 10, et q. 2, art. 3.

10. *Distinctio infamia in canonicam et civilem.*—Pro resolutione, supponenda est distinctio infamiae in canonicam et civilem, quam late exposimus in 5 tom. Quia vero illa verba sunt æquivoca, per canonicam nunc intelligimus illam, quæ per se non inducit impedimentum canonicum indeleibile, seu quod tolli non possit absque dispensatione, sed quæ talis est, ut per vite mutationem cum mutatione opinionis apud homines auferri possit. Civilis autem infamia dicitur illa, quæ postquam semel incurritur, auferri non potest sine dispensatione, seu habilitatione superioris habentis potestatem.

11. *Civilis infamia non inducitur per omne juramentum.*—Hoc ergo supposito, duo dicenda sunt. Primum est, civilem infamiam non induci per omne juramentum. Aliud est, canonicam per omne induci. Ita *Panorm.*, in d. c. *Testimonium*, et intendunt alii. Et prior pars constat, quia nullibi legitur talis poena lata universaliter in civilibus legibus, nec canonizata in canonicis. Item canones citati de

infamia tantum canonica loquuntur, quia non de solo perjurio, sed etiam de aliis gravibus peccatis loquuntur, et absurdum esset de rigorosa infamia illa intelligere. Et inde probatur altera pars ex eisdem juribus canoniceis, quibus obstat non possunt in hoc sensu leges civiles, quia licet infamia legalis, non reprobata a canonibus, eo ipso canonizata sit, juxta d. c. *Infames*, non tamen hoc ita convertitur, ut sola infamia legalis per aliquod delictum in ecclesiastico foro incurritur, nam canones per se possunt et solent infamiam canoniam imponere, quod in hoc delicto fecisse videntur.

12. Declaratur etiam ratione, tum quia gravius crimen est jurare falsum assertorie, quam frangere juramentum promissorium, ut ex supra dictis patet; ergo canones, qui attendunt gravitatem criminum apud Deum, et in ordine ad mores animarum corrigendos, debuerunt infamiam illius criminis caveare. Et idem est de violatione juramenti Deo facti, et præsertim cum voto, quia gravissimum est, et magnam morum corruptionem inducit et indicat. Denique etiam juramentum extrajudiciale est gravissimum crimen; et canones simpliciter de illo loquuntur, annumerando illud homicidio, et aliis similibus criminibus. Et specialiter notari potest in d. c. ult. de Temp. ord., prius poni perjurium absolute, postea falsum testimonium; ergo in primo non comprehenditur tantum juramentum judiciale, quod ad falsum testimonium pertinet, sed simpliciter omne perjurium. Et hæc resolutio in sequenti punto magis declarabitur.

13. Quando hæc infamia incurritur.— Jam ergo superest explicandum aliud, scilicet, quando et quomodo hæc infamia incurritur. In hoc Hostiens. supra simpliciter et sine distinctione sentit, incurri ipso jure seu facto, propter quocumque perjurium ante sententiam. Sed hæc sententia est valde confusa, et multis periculis exposita, et in rigore falsa, ut patebit. Unde D. Thomas, d. q. 98, art. 3, ad 3, quoad hoc sequitur distinctionem de juramento promissorio et assertorio, et dicit propter perjurium contra promissorium, incurri infamiam ipso jure, propter aliud vero non incurri usque ad sententiam condemnatoriam via accusationis; significans non esse satis quod feratur per viam exceptionis. Et hoc sequitur Turrecrem., in c. *Quicumque*, 6, q. 1, et in c. *Prædicandum*, 22, q. 1, citans etiam Raymund. et Panorm., in c. *Testimo-*

nium, de Test., n. 7, ubi Bart. et alios refert; sequuntur etiam Angel. et Sylvest. supra. Alii vero simpliciter docent, propter nullum perjurium incurri infamiam, donec quis per sententiam sit condemnatus, ut sit a testimonio ferendo repellendus; ita sentit Soto, dicta q. 4, art. 4, et quæst. 2, art. 3.

14. Nulla incurritur infamia propter perjurium occultum.— Mihi dicendum videtur, propter nullum perjurium omnino occultum incurri infamiam. Hoc aperte probatur ex d. c. ult., de Tempor. ord., juxta quod intelligentia sunt alia jura. Eo vel maxime quod, vel per nullum crimen occultum occurritur infamia juris, ut etiam de hæretico, Soto supra affirmit, vel (quod probabiliter est), licet aliquando incurritur, non nisi ubi jura satis expresse illam tali modo imponunt, ut late tractavi in 5 tom., disp. 48, sect. 4. Hic autem nullum est jus, in quo hoc modo hæc pena feratur. Denique hoc videtur satis convinci ex d. c. *Testimonium*, de Testib., nam prius dicitur: *Si de crimine emendatus, et eum non comitetur infamia*, et postea subditur: *Præterquam pro reatu perjurii*. Ubi clare supponitur dari perjurium, pro quo non incurritur infamia; ergo id maxime potest et debet intelligi de perjurio occulto, id est, nec per sententiam declarato, nec alias notorio, juxta ea quæ statim dicemus.

15. Ut ex perjurio contrahatur infamia canonica, sufficit delictum esse notorium.— Dico secundo: ut ex perjurio contrahatur infamia canonica, non semper est necessaria sententia, sed sufficit delictum esse notorium, ita ut nulla tergiversatione possit celari. Ita docent Sylvest. et Angel. supra, et supponunt Panor. et alii. Et probatur ex d. cap. ult., ibi: *Si proposita crimina ordine judicario comprobata, vel alias notoria non fuerunt, inter quæ crimina perjurium positum fuerat. Sed hic textus non convincit ipso jure incurri talem infamiam per perjurium notorium, quia, ut diximus in 5 tomo supra, in illo textu nulla poena ipso jure fertur, sed tantum declaratur in quibus casibus debeant Prælati excludere clericos criminosos ab usu ordinum, vel assensu ad illos. Verumtamen, licet ex illo textu non colligatur aliqua censura, vel irregularitas propria, nihilominus bene colligitur notorietatem sufficere ad infamiam; unde, suppositis aliis juribus, quæ declarant perjuros esse infames, recte colligitur notorium perjurium infamiam creare. Et facit dictum c. *Infames*, ibi: Qui pro aliqua culpa (scilicet*

criminali) notatur infamia; et ibi: *Qui in omni mundo notantur infamia*. Ratio denique est, quia hæc infamia est ex illis quæ incurritur ob gravitatem, et genus peccati, juxta intentionem dictorum jurium; hujusmodi autem infamia non requirit nisi factum et publicam notitiam ejus, ut sumitur ex e. *Infames*, 3, q. 7, in fine. Hæc autem infamia talis est, ut per poenitentiam auferri possit; neque alicubi invenitur cum majori rigore lata, ut ostendimus ex d. c. *Infames*, cum d. c. ult., et facit etiam d. cap. *Testimonium*, ubi latius Panormitanus hoc prosequitur.

16. Quando et ob quæ perjuria civilis infamia incurritur.— Dico tertio: infamia civilis seu indelebilis per poenitentiam, solum incurritur per sententiam, et in his tantum juramentis, quæ humana pacta concernunt, quando illa violantur. Hæc est communis sententia, ut vidimus. Probatur autem in hunc modum, quia jura canonica nihil in speciali statuant de hac infamia; ergo sumenda est ex legibus civilibus, quatenus per canones non reprobantur; leges autem civiles non aliter statuant hanc penam; ergo. Primum antecedens constat ex canonibus adductis, et ex his que circa illos diximus. Prima item consequentia nota est, quia talis infamia non incurrit nisi per legem aliquam sit expressa, ut est regula recepta, et suo loco probata; quod autem ad hoc sufficient leges civiles, ubi canones desunt et non resistunt, in ipsis canonibus est expressum, ut visum est. Minor autem probatur ex d. leg. *Si quis major*, Cod. de Transac., ubi hæc infamia tantum imponitur pro violatione pacti juramento confirmati; et nullibi fertur pro juramentis falsis in assertoribus de præterito, vel de præsenti, nec pro violatione juramentorum de futuro, quæ soli Deo vel sibi aliquis facit. Imo in aliis legibus significatur talia juramenta non notari infamia, ut in d. leg. 2, C. de Reb. credit., et leg. 2, juncta ultima, ff. de Crimin. stellion. Quod autem hæc infamia non incurritur, nisi per sententiam, patet ex eadem lege *Si quis major*, ibi: *Non solum notetur infamia, verum etiam actione privatus, etc.*; ergo donec quis notetur per sententiam, non incurrit talem infamiam. Item, quia nullibi fertur hæc poena cum majori rigore; et verba poenalia non sunt extendenda, sed limitanda. Et hoc modo probatur recte eadem assertio ex c. *Querelam*, de Jurejurando. Est denique hæc communis sententia, ut late refert Covar. supra, n. 4.

17. Dices: etiam in juramento falso asser-

torio incurritur hæc infamia per sententiam, ut docet divus Thomas, d. art. 3. ad 2; ergo nulla est differentia. Respondeatur: si juramentum sit privatum et extrajudiciale, non incurritur talis infamia per sententiam declaratoriam criminis, quia nullibi est lata, sed ad summum incurritur tunc infamia canonica, de qua jam dictum est. Poterit vero fortasse imponi hæc civilis infamia per judicem propter alia perjuria, per sententiam condemnatoriam in tali poena, juxta illud verbum e. *Si quis convictus*, 22, q. 5: *Secundum legem infamia notabuntur*; et tunc habebit locum quod D. Thomas ait; sœpe enim punitur hoc perjurium poena arbitraria, et ita potest per talem infamiam puniri. Si vero perjurium sit falsi testimonii in judicio, dicit Panormitan. supra, per sententiam declaratoriam ejus incurri infamiam, non tam propter perjurium, quam propter falsitatem in judicio.

18. Atque ex his constant quæ in secunda et tertia dubitatione proposita sunt de beneficiis; illa enim dubia per regulam de irregularitate definienda sunt; infamia enim facit hominem irregularis, quamdiu durat. Unde in tantum privat hominem beneficiis, in quantum irregularitas facit hunc effectum; irregularis autem non privatur ipso facto beneficis antea obtentis; ergo nec perjurus. Fit autem irregularis inhabilis ad beneficia de novo obtainenda, ita ut collatio nulla sit juxta probabilem opinionem, ut dicto 5 tom., disp. 40, sect. 2, visum est; ergo idem dicendum de perjuro, non ut perjurus est, sed in eo casu, in quo infamis factus est, et in infamia durat. Quamvis in hoc ultimo videatur contrarium sentire Covar., d. n. 3, ubi etiam adit limitationem, quam non video esse in jure fundatam, et ideo illam omitto.

19. Quinto, principaliter inter poenas perjurii ponit solet, quod perjurus non est in testem admittendus. Habetur in c. *Quicumque*, 6, q. 1, et in c. *Parruli*, 22, q. 5, ubi generalius dicitur, ut nec testis sit, nec ad juramentum accedat, nec in sua causa vel alterius jurator existat. Quod Glossa explicat de juramento sibi utili, secus de oneroso, ut est juramentum calumniæ et fidelitatis. Similem distinctionem habet additio ad Glossam ult., in c. *Litteras*, de *Præsumpt.*, dicens, perjurum excludi a juramento honoris, non oneris. Dicit tamen Sot. supra, hanc poenam non incurri, donec aliquis per sententiam perjurii damnetur et repellatur. At Sylvest., *Juramentum*, 2, q. 3, dicit sufficere evidentiam facti cum notorietate.

20. Sed ego existimo in foro conscientiae neminem teneri ad se abstinendum a jurando iterum, etiam in judicio, propter perjurium ante commissum, donec per exceptionem vel accusationem repellatur. Tum quia in canonibus fere semper dicitur, ut isti removeantur, ut in d. c. *Si quis convictus, vel, ut in testimonium non recipiantur, ut in d. c. Quicumque, vel, ut eorum testimonium infirmetur*, sicut in simili dicitur in c. *Non potest, 2, q. 7*, vel dicitur *esse repellendus*, etiamsi emendatus sit, ut in c. *Testimonium*, de Testib.; ergo ex vi canonum non tenentur ipsi sese abstrahere, donec repellantur. Tum etiam quia illa est quædam poena, quæ non incurritur, nisi ipso jure imponatur; nullibi autem invenitur ita imposta. Et maxime quia fundata est in præsumptione, seu timore, quod iterum pejerabit, qui semel fuit perjurus, quæ præsumptio in conscientia cessat, dum quis habet animum vere jurandi. Unde licet in cap. *Parvuli*, 22, q. 5, dicatur: *Qui semel pejeratus fuerit, nec testis sit post hoc, nee ad sacramentum accedat, nec in sua causa, vel alterius jurator existat*, per hoc non imponitur obligatio in conscientia ipsi perjuro, ut ad jurandum postea non accedat, sed solum ut possit et debeat repelli. Unde colligo, etiam in foro externo, si talis perjurus de facto admittatur, ejus testimonium non esse nullum ipso jure, quia nullibi invenio factum irritum talem actum in poenam præcedentis criminis. Oportet ergo ut perjurus per sententiam judicis repellatur, vel inhabilis ad testificandum declaretur, et ita quo ad hanc partem censeo esse veriorem opinionem Soti, quam videtur etiam Archid. docuisse, licet sub dubio.

21. *Quale debeat esse perjurium, ut quis inhabilis reddatur ad testificandum.*—Quale vero debeat esse perjurium, propter quod aliquis repelli potest, in dictis canonibus non declaratur, sed indistincte loquuntur; videatur autem maxime intelligi de perjurio in judicio, vel in solemnni pacto et promissione, vel certe etiam sufficiet publica infamia, quod talis homo soleat perjurare quocumque modo, et fortasse hoc voluit Sylvester significare. Semper tamen intelliguntur excepta perjuria, vel per injuriam, vel per metum extorta, vel quæ solet reus committere interrogatus in judicio, quia hæc perjuria excusationem habent, et solum Deum habent ultorem, saltem quoad poenam ordinariam. Vid. Covar. supra, et Juli. Clar. supra, n. 12, et lib. 5, § ult., q. 45, n. 10.

22. *Aliquæ pœnae quæ injungi possunt perjuris.*—Sexto tandem possunt hic annumerari aliae poenæ, quæ per hominem juxta canones injungi possunt propter perjurium. Prima et præcipua, pro clericis poni solet depositio, quæ expresse habetur in cap. *Presbyter*, 81 d., et in c. *Cum non ab homine*, de Jud. Quid autem ibi significet verbum *deponendus est*, id est, an rigorosam depositionem, quæ perpetuam remotionem ab altari significat, ut indicatur in cap. *At si clerici*, de Jud., vel latius, ut comprehendit aliquando suspensio nem, non pertinet ad nos nunc disputare; credo tamen, juxta gravitatem et circumstantiam perjurii, posse in hoc judicem arbitrari, gravissimumque debere esse perjurium, propter quod depositio simpliciter imponenda sit. Quod autem hæc depositio possit esse perpetua, aperte declaratur in c. *Si Episcopus*, d. 50. De suspensione autem ab officio et beneficio, loquitur c. *Pervenit*, de Fidejuss.

23. Hinc secundo, et quasi a fortiori potest perjurus beneficio privari, quia hæc privatio quædam partialis depositio est, scilicet a beneficio. Et colligitur ex c. *Querelam*, de Jurejurando, ubi legi possunt expositores, præcipue Panormit. et Covar. supra, 1 p., § 2, n. 2 et sequentibus; et Bernard. Diaz, in Pract. c. 92; et Angel., verb. *Perjurium*, n. 11, ubi dicit, hanc poenam non esse extendendam ad fractionem fidei vel promissionis, quando juramento confirmata non est, cum Arch., Anton. et Card., quos refert. Quorum opinio mihi placet, quia extensio non admittitur in poenis sine jure expresso, quod hie non invenitur, nisi tam acerba sit fidei violatio, ut inter capitalia crimina computari possit. De illis enim criminibus in generali loquuntur interdum dicta jura. In quo casu habere posset locum opinio Joan. Andr., Hostiens. et Abb., in d. c. *Querelam*, sententium contrarium. Sed rarissime (ut existimo) invenitur fractio fidei tam gravis, sine interventu perjurii.

24. Tertio, statuunt canonies, ut pro perjurio gravissima poena imponatur, non minor quam pro adulterio vel homicidio, aut aliis capitalibus criminibus, ut dicitur in c. ult., 22, q. 1, et olim imponebatur poenitentia jejunii in pane et aqua per quadraginta dies, et præterea alia septennis poenitentia, c. *Quicumque*, 6, q. 1. Imo ibidem additur, ut nunquam sit perjurus sine poenitentia, communio tamen illi non denegetur. De his poenis legi possunt alia decreta, 22, q. 5, per totam; et Selva, tractat. de Jurejurando, 4, q. 7.

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE ADJURATIONE.

CAP. I. <i>An adjuratio sit proprius actus religionis.</i>	CAP. III. <i>Possitne adjuratio fieri etiam per creaturas.</i>
CAP. II. <i>De rebus quæ possunt sancte et religiose adjurari.</i>	CAP. IV. <i>De peccatis quæ in adjuratione inveniri possunt.</i>

LIBER QUARTUS

DE ADJURATIONE.

Hunc actum posuit D. Thomas inter exter nos actus religionis 2, 2, q. 90, et habere potest rationem formalem distinctam a reliquis; habetque quædam affinitatem cum juramento, sicut in voce, ita etiam in invocatione nominis Dei, ideoque convenienter in hunc locum cadit de illo disputatio. Quæ licet brevis et facilis sit, prætermitti omnino non debuit, tum propter materiæ complementum, tum quia et ad nonnullos casus morales, et ad occurrentum aliquibus bæreticis utilis esse potest. Primo ergo explicabimus quid sit hæc adjuratio, et cur inter actus religionis ponatur. Deinde videbimus quæ res et quomodo adjurari possint; ac demum constabit quid vitii vel superstitionis in hoc genere actionis misceri possit.

CAPUT I.

UTRUM ADJURATIO SIT PROPRIUS ACTUS RELIGIONIS, VEL QUID SIT?

1. *Significationes verbi adjuratio.*—Imprimis circa verbum *adjurandi* cavenda est

æquivocatio; interdum enim accipitur in eadem significatione, qua verbum *jurandi*, solumque per illam præpositionem *ad*, denotatur quædam vehementia et firmitas in juramento præstando, ut ex Latinis constat. Apud eos vero non est in usu *adjurationis* nomen, licet inveniatur nomen *abjurationis*, quod juramentum quoddam negativum significat, cum, scilicet, aliquis jurat se non fecisse, vel non esse facturum aliquid. Adjuratio vero in præsenti non significat ipsum actum jurandi. Unde in alia significatione, adjurare idem est quod obtestari aut imprecari, per sacram invocationem. Et in hoc usu invenitur hæc vox in Scriptura, et apud Patres Latinos antiquissimos. Lactantius, l. 4, c. 17, tractans de virtute crucis, inquit: *Quanto furori sit dæmonibus hoc signum, sciet, qui viderit, quatenus adjurati per Christum dæmones de corporibus, quæ obsederint, fugiant;* et Tertul., in Apolog., c. 32: *Dæmones adjurare consuerimus, ut illos de hominibus exigamus.* Et Cyprian., in lib. de Idol. vani., circa med., et ad Demetriad., ait: *O si audire velles eos (id est, dæmones), quando a nobis adjuran-*